

«Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0686-18> (дата звернення: 26.03.2019).

3. Про Національну поліцію : закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 26.03.2019).

4. Кодекс України про адміністративні правопорушення : закон УРСР від 07.12.1984 № 8073-X // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10> (дата звернення: 26.03.2019).

5. Колпаков В. К. Адміністративна відповідальність (адміністративно-деліктне право) : навч. посіб. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 256 с.

6. Фрейманис Е. Е., Иванчикова Л. Д. Административная ответственность в аспекте защиты прав детей по законодательству Республики Беларусь и Латвии: опыт сравнительного правоведения // Выявление проблем правовой регламентации и осуществления сотрудниками органов внутренних дел отдельных мер административного принуждения : сб. ст. / под общ. ред. А. В. Лубенкова. Могилев : Могилев. ин-т МВД, 2016. С. 100–104.

Одержано 27.03.2019

УДК [342.72/.73:351.745](477-074)

МАРІЯ ВАСИЛІВНА БУРЯК,

кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник

наукової лабораторії з проблем протидії злочинності

Національної академії внутрішніх справ (м. Київ);

 <https://orcid.org/0000-0002-1099-2096>

РОЛЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПРАВ І СВОБОД ГРОМАДЯН НА ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНІЙ ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ

Відповідно до статті 3 Конституції України людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Спрямованість діяльності держави визначається саме колом прав і свобод людини, системою гарантій їх забезпечення. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави.

В умовах тимчасової окупації частини території України та військової агресії Російської Федерації в окремих районах Донецької і Луганської областей проблема захисту прав і свобод людини постає особливо гостро. Поряд із першочерговими завданнями щодо зміцнення національної безпеки, подолання економічної кризи, реформування державного управління тощо забезпечення прав і свобод людини залишається головним обов'язком держави та має визначати зміст і спрямованість діяльності держави в усіх її зусиллях. У кризовій ситуації ризики непропорційного обмеження прав і свобод людини зростають, що потребує особливого контролю з боку суспільства. Відтак, важливим питанням для України є забезпечення прав і свобод людини на тимчасово окупованих територіях України. Незважаючи на те, що тимчасово окуповані території є непідконтрольними Україні, рішення та дії органів державної влади та місцевого самоврядування України все ж таки мають велике значення для забезпечення прав людини на цих територіях. Для реального забезпечення прав людини на тимчасово окупованих територіях органами державної влади України було запроваджено та здійснено низку нормативно-правових, внутрішніх організаційних та процесуально-правових дій.

Так, важливим кроком у цьому напрямі є прийняття Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», якою в Україні визначаються вектори руху щодо впровадження європейських стандартів життя в оборонній, соціально-економічній, правоохоронній сферах. Задля цього рух уперед здійснюватиметься за такими векторами: вектор розвитку – це забезпечення сталого розвитку держави, проведення структурних реформ та, як наслідок, підвищення стандартів життя; вектор безпеки – це забезпечення гарантій безпеки держави, бізнесу та громадян, захищеності інвестицій і приватної власності; вектор відповідальності – це забезпечення гарантій, що кожен громадянин, незалежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, мовних або інших ознак, матиме доступ до високоякісної освіти, системи охорони здоров'я та інших послуг в державному та приватному секторах; вектор гордості – це забезпечення взаємної поваги та толерантності в суспільстві, гордості за власну державу, її історію, культуру, науку, спорт [1].

Проте, необхідно звернути увагу, що сьогодні, на жаль, не на всій території нашої держави створено однакові умови для реалізації громадянами конституційно закріплених за ними прав і свобод.

Відтак, усвідомлюючи необхідність створення необхідних умов щодо гарантування усім громадянам України безперешкодної можливості щодо реалізації гарантованих їм Конституцією прав та вироблення дієвого механізму відновлення порушених прав, Міністерством внутрішніх справ України було ініційовано прийняття Стратегії відновлення цілісності України і деокупації Донбасу «Механізм малих кроків». У даній Стратегії передбачено низку кроків щодо відновлення системної роботи органів влади, підвищення якості життя людей, забезпечення безпеки і правопорядку, нормалізації всіх процесів життєдіяльності [2].

Водночас, вагомим, на наш погляд, кроком у напрямі створення належних умов для дотримання прав і свобод громадян на території України (у тому числі на тимчасово окупованих територіях Донецької та Луганської областей), вдосконалення діяльності держави щодо утвердження та забезпечення прав і свобод людини, вирішення системних проблем у даній сфері є прийняття у 2015 році Національної стратегії у сфері прав людини [3]. Затвердження Національної стратегії у сфері прав людини зумовлено необхідністю вдосконалення діяльності держави щодо утвердження та забезпечення прав і свобод людини, створення дієвого механізму захисту в Україні прав і свобод людини, вирішення системних проблем у зазначеній сфері.

Стратегія спрямована на об'єднання суспільства довкола розуміння цінності прав і свобод людини, які захищаються на основі принципу рівності та без дискримінації. Стратегія зосереджена на вирішенні основних системних проблем у сфері захисту прав і свобод людини та нових викликах суспільства, але не вичерпує повністю проблематику у зазначеній сфері. Удосконалення системи захисту прав і свобод людини здійснюватиметься з урахуванням як вітчизняного досвіду, так і напрацьованих та апробованих міжнародною спільнотою засад і принципів. У цьому зв'язку буде взято до уваги та активно використовуватиметься досвід Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, правозахисних організацій України, Організації Об'єднаних Націй, Ради Європи, Організації з безпеки і співробітництва в Європі, інших міжнародних організацій, а також практика Європейського суду з прав людини.

Вказаною Стратегією визначено ключові права і свободи людини, які потребуються вироблення дієвого механізму захисту. У даному документі звертається увага як на ті права і свободи, порушення яких має місце на всій території України, так і на ті права і свободи, порушення яких є найбільш характерним в регіонах, де проводиться Операція об'єднаних сил.

Основним суб'єктом забезпечення правопорядку є органи Національної поліції. Саме на них безпосередньо покладається завдання щодо надання поліцейських послуг у сфері охорони прав і свобод громадян, тобто реалізація підходу «служіння суспільству». Зміст даного підходу полягає в дотриманні та забезпеченні прав людини і основних свобод як ключової цінності в діяльності органів поліції; реалізацію органами поліції своїх функцій відповідно до потреб людини.

Разом з тим, Національна поліція посилила співпрацю з ООН у сфері забезпечення прав людини. За словами Голови Національної поліції України Сергія Князева, така взаємодія є вкрай важливою, адже одним із основних завдань поліції є забезпечення безпеки громадян та їх прав. З цією метою в структурі Національної поліції України було утворено спеціальний підрозділ – Управління забезпечення прав людини. У свою чергу, Голова моніторингової місії ООН з прав людини в Україні Фіона Фрейзер відзначила позитивні зрушення у роботі поліції, зокрема – і завдяки співпраці українських правоохоронців з місією ООН. Моніторингова місія ООН високо оцінила роботу поліції під час нещодавнього проведення у Києві «Маршу рівності». Вона також зазначила, що моніторингова місія ООН з прав людини зацікавлена роботою поліції на адмінмежі із тимчасово окупованим Кримом.

Голови Національної поліції України відзначив, що для документування злочинів, які вчиняються стосовно громадян України на тимчасово окупованій території, на півдні країни працює відокремлений підрозділ – Головне управління Національної поліції України в АР Крим та м. Севастополі. Крім того, для надання правової допомоги громадянам України, які перетинають адмінмежу з Кримом, нещодавно на Херсонщині було відкрито пост патрульної поліції «Сиваш» [4].

Резюмуючи викладене вище, слід зазначити, що сьогодні з боку держави не лише створюються важливі передумови для врегулювання збройного конфлікту, що має місце на території Донецької та Луганської областей, а й звертається неабияка увага до створення належних умов для гарантування реалізації громадянами усіх наданих їм Конституцією України прав і свобод. І у зв'язку з цим важливого значення набуває створення умов для реалізації прав

громадян саме під час врегулювання збройного конфлікту та забезпечення правопорядку, недопущення порушення вказаних прав з боку правоохоронних органів, сприяння у їх реалізації.

Список бібліографічних посилань

1. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020»: указ Президента України від 12.01.2015 № 5/2015 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015> (дата звернення: 19.03.2019).

2. Аваков А. Стратегія відновлення цілісності України і деокупації Донбасу. «Механізм малих кроків» // Українська правда. Блоги: сайт. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/avakov/5b1faf7a125a0/> (дата звернення: 19.03.2019).

3. Про затвердження Національної стратегії у сфері прав людини: указ Президента України від 25.08.2015 № 501/2015 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/501/2015> (дата звернення: 19.03.2019).

4. Нацполіція посилить співпрацю з ООН у сфері забезпечення прав людини // ZAXID.NET: сайт. URL: https://zaxid.net/natspolitsiya_posilit_spivpratsyu_z_oon_u_sferi_zabezpechennya_prav_lyudini_n1459500 (дата звернення: 19.03.2019).

Одержано 26.02.2019

УДК 343.851.5

АНТОНІНА СЕРГІЇВНА ВЕЛЬМОЖНА-СИДОРОВА,

*судовий експерт Харківського науково-дослідного
експертно-криміналістичного центру МВС України*

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ПРАЦІВНИКІВ ПІДРОЗДІЛІВ ЮВЕНАЛЬНОЇ ПРЕВЕНЦІЇ

Профілактика злочинів, вчинених неповнолітніми, в усі часи залишається гострою проблемою для правового суспільства. Злочини, що вчиняються неповнолітніми характеризуються, як правило, загальнокримінальною спрямованістю та поєднуються з особливою зухвалістю, демонстрацією неповаги до моральних засад та звичаїв суспільства. В окремих випадках злочини вчиняються у вигляді пустощів, що має наслідком високу латентність таких правопорушень. Отже, реальні масштаби дитячої злочинності не в повному обсязі відображаються у статистичних даних і є некараними, через що існує імовірність рецидиву.

Неповнолітні, через свої психологічні особливості, зумовлені формуванням особистості у віці 14–16 років, вважаються найбільш уразливими, через що на них можна чинити як негативний так і позитивний вплив. Таким чином, вікові особливості зумовлюють ефективне застосування до них засобів профілактики та запобігання вчиненню правопорушень. Відповідно до п. 1 ч. 1 ст. 23 Закону України «Про Національну поліцію» саме на поліцію покладено завдання з превентивної та профілактичної діяльності, спрямованої на запобігання вчиненню правопорушень [1]. Законодавче закріплення превенції покладає обов'язок на працівників поліції набуття навичок ситуативного спілкування з неповнолітніми, підшукуванні індивідуального підходу для максимально ефективної комунікативної взаємодії.

Зарубіжний досвід ювенальної превенції базується на ситуативному та соціальному підходах, а також превенції за допомогою громадськості [2]. Загалом, можна виділити два рівні превенції – загальний, який базується на застосуванні впливу на фактори зовнішнього середовища та спеціальний, який в свою чергу характеризується трьома рівнями: первинним, що охоплює фактори навколишнього середовища підлітків, вторинний – направлений на роботу з «групою ризику» та третинний, який застосовується до підлітків, схильних до рецидиву [3]. На думку М. В. Голованова саме первинний рівень є найбільш дієвим, бо завдяки усуненню криміногенних факторів зовнішнього середовища мінімізується намір правопорушників вчиняти суспільно небезпечні діяння [4].

Як показує досвід Ізраїлю, співпраця поліцейських з волонтерськими організаціями, підвищує рівень довіри до поліції та сприяє відкритості та прозорості її діяльності, через що превентивні заходи стають більш ефективними [5].

Серед основних причин дитячої злочинності можна виділити:

– безпритульність;